

Низька культура мовлення виявляється в тому, що майбутні фахівці порушують різні норми мови: спотворюють слова, часто вживають суржик і слова у невласливих їм значеннях, не розрізняють пароніми, не виправдано надмірно вживають іноземні слова та слова-паразити, порушують правила формотворення тощо.

Отже, до культури мовлення майбутнього фахівця висувають багато вимог: уміння говорити точно, доступно, змістовно, уживаючи слова відповідно до ситуації, логічних зв'язків між частинами висловлювання, уміло користуючись різноманітними мовними засобами. Кожен фахівець повинен прагнути досягти високого рівня як культури поведінки та спілкування, так і культури мовлення.

Богатирьова А.С.

Науковий керівник: Снігурова І.І.

НТУ «ХП»

МОВНИЙ ПУРИЗМ В УКРАЇНІ

Питання про чистоту літературної мови, про свободу її лексики від засилля іншомовних слів гостро постає в усіх країнах. Україна теж не є винятком.

Ставлення до запозичень у носіїв української мови неоднозначне: є особи, які відстоюють повну відсутність іншомовних слів, і є мовці, що лояльно ставляться до іноземних слів. При цьому переважає думка, що запозичення потрібні лише тоді, коли вони виправдані.

Одну з найбільш поширених форм підтримки автохтонної мови, її культивування та вдосконалення називають *мовним пуризмом*.

Пуризм (від лат. *purus* – *чистий*) – це крайній вияв турботи про чистоту літературної мови та культуру мови, зорієнтованість на встановлення суворих правил дотримання літературних норм, оберігання мови від впливу іншомовних запозичень, очищення її від діалектизмів, просторіччя. Пуризм постає як

реакція на загрозу денационалізації, втрати самобутності культури й національної мови.

Прогресивним аспектом пуризму можна вважати прагнення до використання власних мовних ресурсів, що впливає на самоствердження нації, зокрема: збереження самобутності національної мови, стабільність літературних норм, пропаганда всіх засобів рідної мови, використання її лексико-семантичних, фразеологічних, граматичних можливостей для передачі нових понять, збагачення літературної мови за рахунок народної.

Недоліком у лінгвопуризмі є невичепне бажання очистити мову від усіх запозичень, незважаючи на їхню стійкість; догматичність твердження незмінності літературних норм, нерозуміння безперервного розвитку мови, введення штучних стандартів, які відмежовують літературну мову від практики, неприйняття неологізмів.

Пуристичні тенденції особливо виявилися в останній третині XIX ст., у 20-і рр. XX ст., зокрема у зв'язку із створенням національної термінології в різних галузях науки. Розрізняють крайніх і поміркованих пуристів: до *крайніх пуристів*, або етнографічно-романтичної школи створення української термінології, Юрій Шевельов зараховував А. Кримського, Є. Тимченка, О. Курило (у її ранніх працях), М. Гладкого, С. Смеречинського; до *поміркованих* – О. Синявського, М. Сулиму, М. Наконечного, О. Курило (в її пізніших працях).

Різниця між крайніми та поміркованими пуристами полягала в різних тенденціях поповнення термінологічних словників. Помірковані пуристи сприймали запозичення, зокрема, терміни з латинськими, грецькими коренями як закономірне явище розвитку наукового стилю, то крайні пуристи пропонували замінити запозичені терміни питомими українськими словами: *маятник* пропонувалося називатися *хитун*, *фільтр* – *цідило* й под. Цей процес в історичному контексті був прагненням ствердити самобутність національної мови.

Пуристичні тенденції спостерігаються і в час українського національного відродження кінця 80 – 90-х рр. ХХ ст. Настанова на дерусифікацію української мови виразно виявлена в практиці термінологів-фахівців з української діаспори, повторює де в чому історію 20-х рр. з тією різницею, що в українській літературній мові протягом ХХ ст. вже загалом створено національну термінологію, яка мала хоч і вузьку сферу практичного використання та часто орієнтувалася на кальки з російської мови, проте загалом відбивала статус нормованої літературної мови. Із розширенням суспільних галузей використання української літературної мови спостерігається посилення пуристичних тенденцій як у термінотворенні, так і в загальноповсякденній мові. Сьогодні українці активно вводять до мовного обігу нові поняття, а також прагнуть повернути вилучені назви вже наявних. Характерною ознакою українського лінгвопуризму є відновлення лексем, запропонованих у 20-ті роки, однак згодом вилучених з мовного вжитку.

Божко С.А.

Науковий керівник: Шокуров О.В.

НТУ «ХП»

ПЕРШІ ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ

Традиційно історію української писемності пов'язують з часами Русі, хоча останнім часом все більше з'являється публікацій про написи на археологічних знахідках, зроблені велесовицею – абеткою так званої Велесової книги.

Розвиток писемності тісно пов'язаний із розвитком мови. Літературною мовою в Русі була церковнослов'янська, створення якої на південнослов'янській діалектній основі пов'язане з іменами першовчителів Кирила і Мефодія.

Назва «церковнослов'янська» виникла тому, що першими книгами писаними цією мовою, були книги церковні, призначені для церковних служб.